

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради Бердянського
державного педагогічного університету
від 23.08.2019 р., протокол №01

Методика навчання англійської мови
(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки _____ бакалавра _____
(назва ступеня вищої освіти)
спеціальності _____ 014 Середня освіта (Українська мова і література) _____
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми _____ «Середня освіта (Українська мова і _____
(назва освітньо-професійної програми)
література). Англійська мова» _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Олена ЯРОВА, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання, доктор педагогічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 20.06.2019 р., протокол №08.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Методика навчання англійської мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література). Англійська мова» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Предметом навчальної дисципліни є професійна підготовка сучасного вчителя англійської мови до роботи в закладах загальної середньої освіти України.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, філософія, англійська мова, практична граматики англійської мови, країнознавство Великої Британії і США, теоретична фонетика англійської мови, теоретична граматики англійської мови, лексикологія англійської мови, стилістика англійської мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

1.1. Метою навчальної дисципліни «Методика навчання англійської мови» (МНАМ) є забезпечити основи методичної підготовки здобувачів до реалізації професійних функцій учителя англійської мови (АМ), а саме:

- навчання АМ: формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності, виховання, освіта й розвиток учнів засобами АМ на уроці та в позакласній роботі (гурткова і клубна робота секцій за інтересами, проблемні групи тощо);
- науково-методичної та організаційно-методичної роботи з упровадження в освітній процес нових інформаційних технологій навчання АМ;
- навчально-методичної роботи, в тому числі з вивчення, узагальнення та розповсюдження нових методів навчання АМ.

Удосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя відбувається у процесі написання курсових робіт, упродовж педагогічної практики, на заняттях курсів за вибором.

1.2. Перед курсом «Методика навчання англійської мови» ставляться такі **завдання**:

- створити в здобувачів широку теоретичну базу, що розкриває загальні та спеціальні закономірності процесу навчання АМ як засобу спілкування, освіти, виховання й розвитку, яка включає, крім методичних знань, також знання із суміжних з методикою наук психолого-педагогічного й філологічного циклів, і на цій основі сформулювати уявлення про зміст і структуру педагогічної діяльності вчителя;
- ознайомити здобувачів з найбільш відомими методичними напрямками, системами і методами, формами та засобами навчання АМ, а також сформулювати в них основи умінь творчо застосовувати свої знання на практиці з урахуванням конкретних умов;
- на базі одержаних теоретичних знань розвивати в здобувачів творче методичне мислення, яке допоможе у вирішенні різноманітних методичних задач, що виникають в освітньому процесі з АМ у школі;
- сприяти формуванню соціокультурної компетентності майбутнього вчителя АМ. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач буде **знати**:
 - ключові терміни й основні положення сучасної МНАМ;
 - етичні норми, пов'язані з педагогічною діяльністю;
 - сучасні мовні норми; лексику класно-урочного вжитку;
 - теоретичні засади формування в учнів англійської мовної лексичної, граматичної і фонетичної компетентностей;
 - форми, види і способи контролю рівня сформованості мовної, мовленнєвої і соціокультурної компетентностей;
 - основні організаційні форми реалізації освітнього процесу з АМ у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО);
 - основи планування освітнього процесу з АМ у початковій, основній і старшій школі;
 - принципи організації виховної роботи з АМ;

- принципи організації самостійної роботи з АМ;

- історію розвитку методики навчання іноземних мов.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач буде **вміти**:

- проводити спостереження й аналізувати відвідані уроки;

- аналізувати й узагальнювати досвід учителів, вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати освітній процес;

- вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості навичок і умінь;

- здійснювати методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування труднощів його засвоєння;

- аналізувати мовленнєвий матеріал; усвідомлювати характер помилок учнів; встановлювати і підтримувати засобами АМ різноманітні мовленнєві контакти;

- адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до вимог програми та можливостей учнів;

- складати плани-конспекти окремих уроків і серії уроків, організовувати виконання накресленого плану;

- визначати конкретні цілі, завдання та етапи кожного уроку, обирати ефективні прийоми досягнення цілей;

- визначати типи вправ і послідовність їх виконання;

- забезпечувати мовленнєву діяльність (МД) учнів відповідно до плану уроку, раціонально поєднувати колективні й індивідуальні форми роботи, проводити навчальні ігри, застосовувати прийоми активізації мовленнєвої та розумової діяльності учнів;

- намічати об'єкти контролю МД учнів;

- проектувати і створювати необхідну наочність, методично грамотно її використовувати;

- складати план позакласної роботи і сценарії заходів.

<p>ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 12. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.</p> <p>ЗК 13. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>СК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.</p> <p>СК 6. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання англійської мови на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.</p> <p>СК 11. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять.</p> <p>СК 12. Здатність до критичного аналізу,</p>	<p>ПРЗ 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.</p> <p>ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з іноземної мови для закладів середньої освіти та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.</p> <p>ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 8. Володіє методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови й фахового змісту, дидактикою багатомовності та методикою паралельного вивчення споріднених мов, методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі.</p> <p>ПРУ 9. Застосовує сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для</p>
---	--

<p>діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання англійської мови з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.</p>	<p>забезпечення якості освітнього процесу в закладах середньої освіти.</p> <p>ПРУ 10. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з англійської, болгарської мов та зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.</p> <p>ПРУ 11. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРК 3. Організовує освітній процес у закладі середньої освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).</p>
---	--

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Система навчання АМ.

Тема 1. Цілі, зміст, принципи, методи, засоби навчання АМ.

Компоненти системи навчання АМ. Практична, виховна, освітня, розвивальна цілі. Рівні володіння АМ. Мовний портфель. Мовна, мовленнєва, соціокультурна, стратегічна компетентності учня. Компонентний склад змісту навчання. Дидактичні та методичні принципи навчання. Методи навчання. Методична система. Методичний прийом. Засоби навчання: основні та допоміжні, для вчителя і для учня, технічні та нетехнічні. Підручник та його роль в організації освітнього процесу з АМ.

Тема 2. Лінгвопсихологічна характеристика мовленнєвої діяльності й спілкування. Система вправ для формування навичок і вмінь.

Поняття «мова», «мовлення», «мовленнєва діяльність», «спілкування». Поняття «мовленнєва навичка» і «мовленнєве вміння». Якості мовленнєвої навички. Рецептивні та репродуктивні навички. Етапи формування навички. Основні уміння та навички мовлення.

Вправа як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності. Класифікація вправ. Критерії класифікації вправ. Типи і види вправ. Загальна система вправ, підсистеми та групи вправ. Послідовність у виконанні вправ. Вимоги до вправ для формування мовленнєвих навичок і мовленнєвих умінь. Аналіз вправ НМК з АМ.

Змістовий модуль 2. Навчання іншомовного матеріалу.

Тема 3. Методика формування англомовної фонетичної та граматичної компетентностей.

Поняття англомовної фонетичної компетентності. Мета і зміст навчання вимови у школі. Різні підходи до навчання вимови. Ознайомлення з новими звуками англійської мови та автоматизація дій учнів з ними. Ознайомлення учнів з новими інтонаційними моделями (ІнМ) та автоматизація дій учнів з ними. Удосконалення слуховимовних навичок учнів на середньому і старшому ступенях навчання. Використання фонограми у навчанні вимови.

Поняття англомовної граматичної компетентності. Роль граматичних навичок у мовленнєвій діяльності (МД). Характеристики рецептивних і репродуктивних граматичних навичок. Активний і пасивний граматичний мінімуми. Граматична структура і зразок мовлення. Мовленнєва одиниця. Етапи формування граматичної навички. Методика

формування граматичної компетентності учнів на різних етапах.

Тема 4. Методика формування англомовної лексичної компетентності.

Поняття іншомовної лексичної компетентності. Роль лексичних навичок у МД. Характеристики рецептивних і репродуктивних лексичних навичок. Активний, пасивний і потенціальний лексичний мінімуми. Мета і зміст навчання лексики на різних етапах. Ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями (ЛО). Автоматизація дій учнів з новими лексичними одиницями активного мінімуму. Автоматизація дій учнів для оволодіння пасивним та потенційним словниками.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Методика формування рецептивної мовленнєвої компетентності.

Тема 5. Формування англомовної компетентності в аудіюванні.

Поняття англомовної аудитивної компетентності. Характеристика аудіювання як мети та засобу навчання. Психофізіологічні механізми аудіювання. Цілі та зміст навчання аудіювання. Вимоги до текстів для аудіювання. Труднощі аудіювання. Опори та орієнтири для подолання труднощів аудіювання. Система вправ для навчання аудіювання. Способи контролю розуміння прослуханого аудіотексту.

Тема 6. Формування англомовної компетентності в читанні.

Поняття компетентності у читанні іншомовних текстів. Суть читання та його психофізіологічні механізми. Поняття техніки читання. Вправи для навчання техніки читання. Труднощі читання АМ. Основні види читання. Вимоги до текстів для навчання читання. Етапи формування компетентності у читанні. Система вправ, підсистеми. Роль і місце засобів навчання у процесі формування компетентності у читанні англомовних текстів.

Змістовий модуль 4. Методика формування продуктивної мовленнєвої компетентності.

Тема 7. Формування англомовної компетентності в діалогічному та монологічному мовленні.

Поняття мовленнєвої компетентності в іншомовному говорінні. Суть говоріння, механізми. Особливості діалогічного мовлення (ДМ). Структура діалогу. Одиниця навчання діалогу. Основні види діалогічних єдностей. Труднощі оволодіння ДМ. Етапи навчання ДМ. Система вправ для навчання ДМ. Навчання монологічного мовлення (ММ). Характеристика ММ. Одиниця навчання монологу. Етапи навчання ММ. Система вправ для навчання ММ.

Тема 8. Формування іншомовної компетентності в письмі.

Поняття компетентності в іншомовному письмі. Суть письма та його психофізіологічні механізми. Поняття техніки письма. Навчання каліграфії та орфографії. Принципи навчання орфографії. Вправи для навчання каліграфії та орфографії. Типи диктантів. Етапи навчання писемного мовлення. Система вправ. Труднощі навчання письма. Етапи роботи з писемним текстом. Зв'язок письма з іншими видами МД.

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Організація і забезпечення процесу НАМ у ЗЗСО.

Тема 9. Особливості навчання АМ у школах різного ступеня. Самостійна робота з АМ.

Особливості навчання АМ у початковій/основній/старшій школі. Цілі, завдання, зміст на кожному етапі. Психологічні особливості школярів. Поняття самостійної роботи учнів. Види СР. Засоби реалізації СР. Класна і позакласна СР.

Тема 10. Планування освітнього процесу з АМ. Система планування освітнього процесу з АМ у школах різного ступеня. Призначення і структура календарного, тематичного, поурочного планів. Сутність уроку АМ як основної організаційної одиниці освітнього процесу. Вимоги до уроку АМ, що впливають з цілей, змісту та технології навчання цього предмета у школі. Методичні принципи, які реалізуються на уроці АМ. Забезпечення мотивації навчальної діяльності учнів на уроці АМ. Типологія уроків АМ.

Змістовий модуль 6. Оцінювання успішності учнів з ІМ.

Тема 11. Проблема контролю у навчанні АМ: функції, види, типи завдань.

Функції контролю і вимоги до нього у навчанні АМ. Об'єкти контролю; критерії оцінювання рівня володіння АМ. Реалізація контролю у навчанні АМ: види, форми, прийоми, методика виправлення помилок. Можливості застосування тестового контролю. Само- і взаємоконтроль в оволодінні АМ. Використання ТЗН для організації і самоконтролю рівня сформованості комунікативної англомовної компетентності учнів.

Тема 12. Сучасні методи навчання АМ.

Аналіз аудіолінгвального методу (Ч. Фріз, Р. Ладо); лінгвістична і психологічна основи методу; мета навчання за цим методом; принципи, система вправ. Аналіз аудіовізуального методу (П. Ріванк, П. Губеріна): лінгвістична і психологічна основи методу; мета навчання за цим методом; принципи, система вправ. Характерні особливості організації навчального процесу за інтенсивною методикою: сугестопедична теорія Г. Лозанова - джерело сучасної методики інтенсивного навчання ІМ; метод активізації резервних можливостей особистості й колективу Г. О. Китайгородської; основні принципи методу активізації.

3. Рекомендована література

Основна

1. Книга вчителя іноземної мови: довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 240 с.
2. Контрольні завдання з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої та М. Т. Солов'я. Київ: Ленвіт, 2002. 356 с.
3. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. 12-бальна система. Київ: Ленвіт, 2000. 126 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Виробничі функції, типові задачі діяльності та вміння учителя іноземної мови (спеціаліста). Київ: Ленвіт, 1999. 96 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
6. Педагогічна практика з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої і В. В. Черниш. Київ: Ленвіт, 2003. 250 с.
7. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: посібник. Вид. 2-е, доп. і переробл. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2004. 360 с.
8. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Київ: Ленвіт, 2005. 208 с.
9. Структурно-логічні схеми і таблиці з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / укл. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2004. 208 с.
10. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. Provisional edition, Council of Europe, 2017. 230 p. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors2018/1680787989>

Додаткова

1. Бібліотечка журналу «Іноземні мови». Київ.
2. Гальскова Н. Д., Никитенко З. Н. Теория и практика обучения иностранным языкам: Начальная школа. Москва: Айрис-пресс, 2004. 240 с.
3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. Москва: АРКТИ, 2003. 192 с.
4. Иностранные языки в школе: научно-методический журнал. Москва.
5. Іноземні мови: науково-методичний журнал. Київ.
6. Іноземні мови: навчальні програми для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів.
7. Колесникова И. Л., Долгина О. А. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков. Санкт-Петербург: Русско-Балтийский инф. центр «Блиц», 2001. 224 с.

8. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык. Москва: АРКТИ, 2002. 176 с.
9. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. Москва: Изд. центр «Академия», 2002. 272 с.
10. Підручники і навчально-методичні комплекси з іноземних мов.
11. Роман С. В. Планування та аналіз навчального процесу з іноземної мови у початковій школі. Горлівка: ГДПШМ, 2003. 108 с.
12. Сафонова В. В. Проблемные задания на уроках английского языка в школе. Москва: Еврошкола, 2001. 272 с.
13. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам. Москва: Просвещение, 2002. 239 с.
14. Формування критичного мислення учнів на уроках мови: монографія / Кол. авт.: Дороз В. Ф., Романова Л. Я., Ярова О. Б., Ницета В. А., Удовиченко Г. А. Київ: «Освіта України», 2008. 336 с.
15. Ярова О. Б. Інноваційні технології навчання іноземних мов. *Рідна школа*. 2006. № 6. С. 62–64.
16. Ярова О. Б. Мультимедійні засоби навчання в системі методичної підготовки вчителів англійської мови. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Житомир, 2007. С. 72–77.
17. Ярова О. Б. Психолого-педагогічні умови організації роботи в групах на заняттях з іноземної мови. *Педагогіка і психологія*: зб. наук. пр. Чернівці: ЧНУ, 2003. Вип. 181. С. 52–58.
18. Ярова О. Б. Технології критичного мислення як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання іноземних мов. *Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Бердянського державного педагогічного університету. Бердянськ: БДПУ, 2008. № 4. С. 108–113.
19. Ярова О. Б. Тенденції розвитку іншомовної освіти в початковій школі Європейського Союзу. *Україна і світ: діалог мов та культур*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет, 19–21 березня 2014 р.). Київ: КНЛУ, 2014. С. 142–143.

Інформаційні ресурси

Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)

Ресурси для навчання англійської мови, архіви уроків (початкова, основна, старша школа):

<http://www.esl-library.com/index.cfm?PageId=1>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/teaching-kids>

<http://www.englishpage.com/>

<http://www.oup.com/elt/teachersclub/?cc=global>

<http://www.macmillanenglish.com/BlankTemplate.aspx?id=28164>

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listsummary&catid=59454>

<http://www.teachingenglish.org.uk/>

<http://developingteachers.com/>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/resources/quizzes>

<http://freelanguage.org/>

Сценарії уроків та позакласних заходів з іноземних мов на фестивалі педагогічних ідей «Відкритий урок»:

<http://festival.1september.ru/subjects/10/?subject=10>

BBC Learning English:

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/business/talkingbusiness/index.shtml>

<http://www.bbc.co.uk/ukrainian/learningenglish/>

Повнотекстові версії «Газети для тих, хто викладає та вивчає англійську мову»:

<http://eng.1september.ru/engarchive.php>

З досвіду навчання лексики, граматики, фонетики (англомовні матеріали):

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listsummary&catid=58111>

<http://www.macmillandictionaries.com/resources/e-lessons/e-lessons.htm>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/pronunciation>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/Dictionaries-and-Encyclopedias>

<http://www.oup.com/elt/global/products/livinggrammar/>

З досвіду навчання аудіювання, говоріння, читання, письма (англомовні матеріали):

<http://www.onestopenglish.com/section.asp?sectionType=listsummary&catid=59392>

<http://www.macmillandictionaries.com/resources/dictations/dictations.htm>

<http://www.nadasisland.com/writing/>

<http://www.teachingenglish.org.uk/try/links/skills>

<http://iteslj.org/Techniques/leong-Dictation.html>

Формування іншомовної соціокультурної компетентності:

<http://iteslj.org/Techniques/Cullen-Culture.html>

<http://iteslj.org/Techniques/Kodotchigova-RolePlay.html>

<http://iteslj.org/Techniques/Chou-Compliments.html>

4. Методи навчання: лекція, метод проблемного викладення матеріалу, евристична бесіда, дискусія, проектний метод, професійно орієнтована гра.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)